

HOOFDSTUK 4

DE KLOOSTER- SCHOOL 1921 - 1924

“Wij, de oudjes, die bij de oprichting in 1921 onze vijf jaar begonnen, wat hebben we toch een mooie herinneringen aan dien tijd. Ik geloof niet, dat er veel scholen in ons land zullen zijn, waar zo'n prettige geest heerschte als in die kleine gemeenschap. Juist omdat ze zo klein was. En dan denk ik vooral aan die drie eerste jaren in de 'oude school'. De derde klas in de koepelkamer van 't oude klooster. En 't gezellige tekenlokaal met z'n pullen en kannen overal; in een hoekje een stilleven met een groen doek erachter, waarvan je de plooiën nooit 'echt' kon afschilderen. De kijk op de dingen, of ze mooi zijn, van kleur, van vorm, te onderscheiden of iets goed is dan wel bazarspul, daarvan heeft mijnheer Hemkes je toch maar veel bijgebracht.”

Titie Richie- van der Laan (De Oude Weg, 1934)

Scheikundeleraar
Jaap Hoffenkamp

Aardrijkskunde en
tekenleraar Johan Hemkes
was er bij vanaf het eerste uur tot aan zijn
vertrek in 1967

Het officiële begin van onze school is op 31 maart 1921, wanneer bij Koninklijk Besluit no.47 de Minister van Onderwijs toestemming geeft tot het oprichten van een vijfjarige R.H.B.S. Op 1 augustus van dat jaar mag de school haar deuren openen.

Er lijkt weinig tijd te zitten tussen de afhandeling op papier van verschillende zaken en het daadwerkelijk begin van de school op 3 september 1921. Tussen de formele goedkeuring van het Rijk en de start van de school zit een half jaar. In dat half jaar moeten alle voorbereidingen voor de nieuwe school getroffen worden. Omdat het een aangelegenheid is die zowel de gemeente Vlagtwedde, het Rijk als de gemeente Groningen aangaat, is het ook nog een complex geheel. We kunnen ons in elk geval voorstellen dat de direct betrokkenen, vooral van de gemeente Vlagtwedde, vaak hebben getwijfeld of de start ook gehaald zal worden. Op 31 maart 1921 is er nog steeds geen duidelijkheid over de plek waar de school en het sportterrein moeten komen, laat staan dat de bouw al begonnen is. Leerlingen

moeten nog geworven worden en er moet tijdelijke lesruimte gevonden worden. Ook moet men aan de slag met het werven van leraren, maar hoeveel leraren moet je aantrekken als je (nog) niet weet hoeveel leerlingen er komen? Met andere woorden: nog veel moet er geregeld worden voordat de school ook daadwerkelijk kan beginnen.

Daarbij komt ook nog dat de regisseur van het geheel, het bestuur van de school, op grote afstand zit in Den Haag. Gelukkig zorgt datzelfde bestuur ervoor, bij hetzelfde Koninklijk Besluit van 31 maart 1921, dat er ook direct een directeur benoemd wordt. Ir. Gottfried (Frits) Lindeijer, leraar in Schiedam, wordt aangewezen als de eerste directeur van de school. Lindeijer werkt echter tot aan de zomervakantie aan zijn oude school en kan niet eerder voorbereidingen treffen dan half juli. Uit toespelingen van Lindeijer zelf maken we op dat de al eerder genoemde inspecteur Jensema hier een goede rol heeft gespeeld en dat hij samen met Lindeijer en de gemeente Vlagtwedde de regie op zich heeft genomen

Gymnastiekleraar Louis Jan Visser, organisator van vele schoolactiviteiten en componist van het H.B.S. lied

om een goede start in september mogelijk te maken. Of is het misschien toeval dat de allereerste vergadering van de school niet plaats vindt in Ter Apel, maar op de oude school van Jensema, de R.H.B.S. in Groningen? Lindeijer verhaalt in zijn terugblik hoe de dan al benoemde leraren op 13 augustus in 'Stad' samen komen om het huishoudelijk reglement op te stellen en de eerste schooldagen voor te bereiden.

De Noordzijde van het Klooster in Ter Apel. Dat zag er toen heel anders uit dan tegenwoordig want in begin 30-er jaren onderging het Klooster een grondige renovatie/restauratie onder leiding van Ir. de Vos tot Nederveen Cappel (naar hem is een straat in Ter Apel vernoemd). Het interieur werd grondig aangepakt maar met name ook het exterieur onderging een forse gedaanteverwisseling. Onder andere werden ramen op de oorspronkelijke hoogte teruggebracht, niet-oorspronkelijke deuren werden dichtgemetseld en de erker werd weer van glas-in-lood voorzien. Bovendien verdwenen de zogenaamde "opliggende schoorstenen", in feite vuurvaste pijpen die tegen de dakpannen aan gelegen waren. Daarnaast werden de schuur en het schoolgebouw dat geheel rechts zichtbaar is, gesloopt. Het schoolgebouw, gebouwd in 1876, was feitelijk de eerste school van Ter Apel. De onderwijzer woonde evenals de dominee en de notaris in het Klooster. De school bleef in gebruik tot 1910 toen de lagere school aan de Schotslaan beschikbaar kwam. In de Eerste Wereldoorlog werden in het oude schoolgebouw Belgische vluchtelingen gehuisvest. Daarna stond het gebouw leeg totdat in 1921 de R.H.B.S. werd opgericht en met 4 klassen (87 leerlingen) in het oude lagere schoolgebouw begon. Het schoolgebouw was eigenlijk meteen al te klein zodat ook les gegeven werd in de priorkamer van het oude kloostergebouw. Ook werden lessen gegeven in zaaltjes van hotel Boschhuis en hotel de Poort. Toen in 1924 het R.H.B.S.-schoolgebouw aan de Oude Weg werd opgeleverd werd het lagere schoolgebouw overbodig en werd in 1932 gesloopt.

De gemeente Vlagtwedde neemt het voortouw met betrekking tot de huisvesting. De openbare lagere school Oost, de voorganger van de Jan Westerschool, is gehuisvest in de zogenaamde Kloosterschool. In 1910 komt het schoolgebouwtje leeg te staan als 'School Oost' verhuist naar een nieuw gebouw aan de Schotslaan (in de volksmond 'de Schotslaanschool' genoemd). De Kloosterschool staat in 1921 dus al een flinke tijd leeg en het idee om de H.B.S. daar tijdelijk onder te brengen is al snel geboren. Met wat opknappwerk wordt het gebouw geschikt gemaakt voor de Rijks H.B.S.. De school wordt leeg gehaald, de vloeren worden hersteld en de muren worden gesausd, zodat de lokalen weer 'een net aanzien kregen' zoals Lindeijer het zelf verwoordt in zijn terugblik bij het jubileum in 1946. Uit Lindeijers herinneringen kunnen we opmaken dat de school beschikt over vier lokalen, waarvan één werd ingericht als tekenlokaal. Door bemiddeling van Ds. Borgman (die ook toetreedt tot de Raad van Toezicht van de school) krijgt de school de beschikking over de priorkamer die dienst doet als lokaal voor klas 3 en over een ruimte in de kosterwoning van de heer Van Terwisga die ingericht wordt als directeurskamer en als lerarenkamer. Tot de bouw van de nieuwe directeurswoning is afgerond, vinden Lindeijer en zijn gezin zelf ook domicilie in het Klooster.

Ook neemt de gemeente Vlagtwedde het initiatief om leerlingen aan te trekken. In maart wordt er een oproep in de regionale bladen gezet door de gemeente Vlagtwedde. Leerlingen uit de regio wordt gevraagd zich op tijd aan te melden voor de nog op te richten Rijks Hoogere Burgerschool. Op tijd, vooral ook om vast te kunnen stellen hoeveel leraren aangetrokken moet worden.

Belangstelling voor de school is er volop! In het Boschhuis wordt een toelatingsexamen afgenomen en 87 leerlingen vinden een plek op de R.H.B.S. Een mooi gegeven is dat een aantal leerlingen eerst het eerste jaar van de nieuwe M.U.L.O. in Ter Apel heeft doorlopen. Vanaf het eerste moment is er een goede samenwerking geweest tussen de R.H.B.S. en de M.U.L.O. onder leiding van directeur Bos, die als lid van het oprichtingscomité de R.H.B.S. natuurlijk een warm hart toedraagt.

Boschhu's Ter-Apel

Er is wat onduidelijkheid over het precieze aantal leerlingen waarmee de school het eerste jaar start. Verschillende bronnen melden verschillende aantallen. We gaan ervan uit dat de directe bron het meest betrouwbaar is en dus houden we het aantal van 87 leerlingen aan, zoals door Lindeijer zelf genoteerd. De school begint met twee eerste klassen van elk 22 leerlingen, één tweede klas met 21 leerlingen en een derde klas met 12 leerlingen. De leerlingen komen van de lagere scholen in Ter Apel en omgeving, van de M.U.L.O. in Ter Apel en Musselkanaal en van andere Hoogere Burgerscholen in de omgeving.

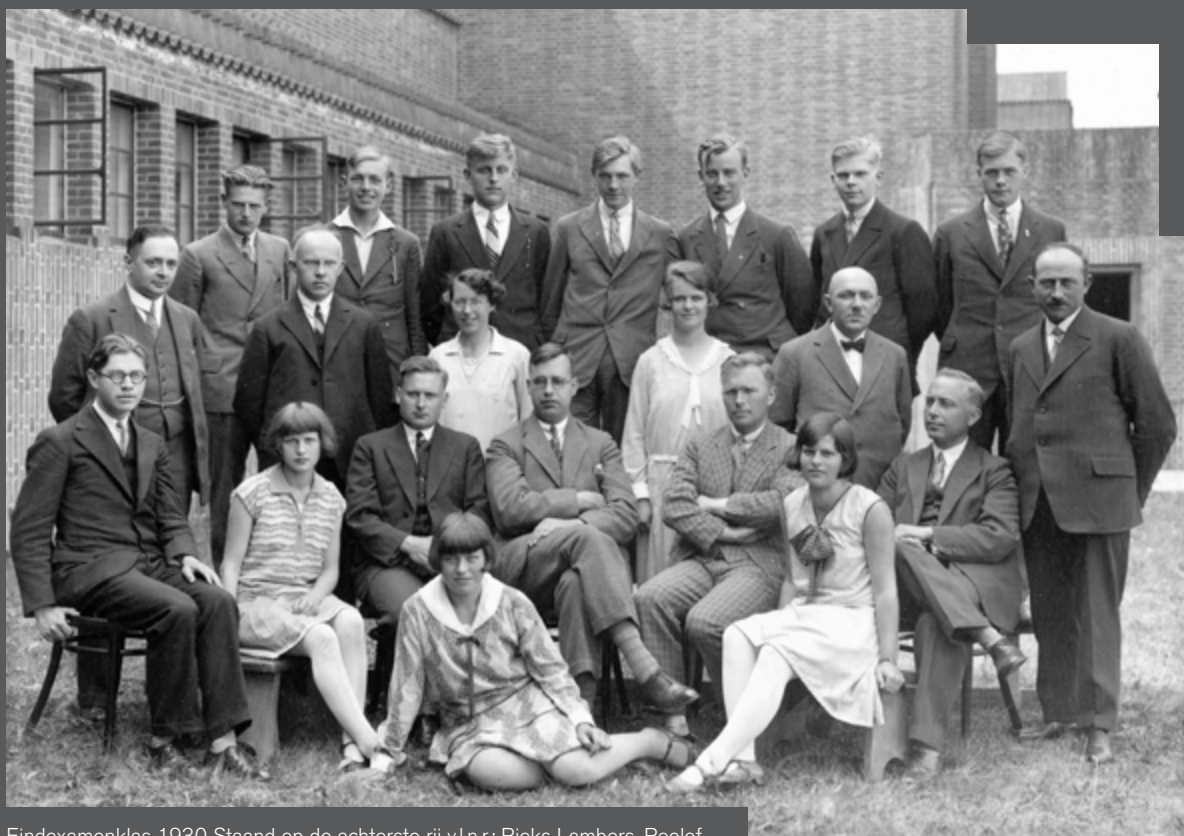
Tien leraren worden voor het eerste schooljaar benoemd. Twee daarvan komen in vaste dienst, namelijk Johan Hemkes die later met zijn alomtgewaardeerde etsen bekendheid als kunstenaar verwerft. Hemkes, die onderwijzer was aan een lagere school in Friesland, wordt niet alleen aangenomen als tekenleraar, maar ook als leraar aardrijkskunde. Hij zou zijn hele werkzame leven verbonden blijven aan de school en pas in de jaren zestig definitief afscheid nemen. De andere leraar in vaste dienst is de heer E. Cretier, die Frans komt geven. Cretier vertrekt in 1924 naar Nijmegen.

Het hotel Boschhuis rond 1925. In dit hotel werden de eerste toelatingsexamens voor de R.H.B.S. afgenomen. Op de voorgrond rechts de tramrails van de EDS (Eerste Drentsche Stoomtramweg-Maatschappij).

De namen van de andere leraren zijn mevrouw – of beter ‘Miss’ - Pieters (Engels), mevrouw Noordewier (Duits), de heren Koch (Nederlands), Zijlstra (wiskunde) en Visser (gymnastiek). Kennelijk gaat het moeizaam om het lesgevend personeel compleet te krijgen. Met een ministeriële beschikking worden uit de regio zelf de heren Kuiper (hoofdonderwijzer van de openbare lagere school in Selligen) voor biologie en Stoker (gemeenteontvanger) voor staatswetenschappen voor de klas gezet. Omdat Visser en Hemkes beschikken over een hoofdkante onderwijzer lagere school, krijgen zij toestemming om de vakken aardrijkskunde en geschiedenis te geven.

Louis Jan Visser neemt in deze groep van leraren een bijzondere plek in. Hij wordt alomt geprezen als de vrolijke, inspirerende leraar die goed contact met zijn leerlingen weet te maken en veel activiteiten organiseert. Vermaard zijn de sportdagen die Visser aan het eind van elk schooljaar organiseert. Visser leidt ook het eerste schoolorkest. Daarnaast is hij de organisator van vele uitstapjes en fietstochten. Ook is hij de componist van het H.B.S. lied dat begint met de woorden ‘Aan de zuidpunt van Westerwolde ...’. Visser wordt ook genoemd als degene die het initiatief heeft genomen tot de oud-lerlingenvereniging. Hoewel dit nooit duidelijk is vastgesteld, is het wel een feit dat hij direct in het bestuur van de vereniging gaat zitten als secretaris. Visser is ook voorzitter van het Nutsdepartement dat in Ter Apel geregeld lezingen organiseert. In 1930 neemt hij afscheid van de school en wordt hij leraar in Haarlem. In augustus 1931 overlijdt deze populaire

HERINNERINGEN AAN DE RIJKS H.B.S. TER ADEL

Eindexamenklas 1930 Staand op de achterste rij v.l.n.r.: Rieks Lambers, Roelof Sijderius (inzet), Johan Kraai, Meerten Zwiers, Jaap Buiskool, Koos Alberda van Ekenstein, Harry Zonneveld. Staand middelste rij v.l.n.r. dhr Schuurmans, dhr Schoonveld, mevr Bakker, mej v Vreumingen, dhr Stoker, dhr Reinholdt. Zittend v.l.n.r. dhr Post, Zwaantje van Weerden, dhr Visser, dhr Bauman, dhr Hemkes, Janke Beins, dhr Hoffenkamp. Op de voorgrond zittend Gepke Oosting.

Na de eerste wereldoorlog bleek dat er in deze regio grote behoefte was aan een inrichting voor middelbaar onderwijs. Om hieraan tegemoet te komen werd een comité gevormd, dat streefde naar de oprichting van een Hogere Burger School.

Mijn vader, hoofd van de openbare lagere school op Roswinkel en vader van een drietal opgroeiende kinderen, was hierin dan ook erg geïnteresseerd. Hij bezocht meestal deze vergaderingen. Op een avond, toen hij van zo'n vergadering thuis kwam, hoorde ik hem tegen mijn moeder zeggen dat de vergadering besloten had om op Ter Apel een H.B.S. te vestigen. De lessen zouden in 1921 beginnen.

Om tot de H.B.S. toegelaten te worden, moest men de zesde klas lagere school met goed gevolg hebben doorlopen. Daar mijn broer hieraan voldeed, kon hij met de eerste groep leerlingen naar de H.B.S..

Omdat het schoolgebouw nog niet klaar was, werden de lessen voorlopig in het klooster gegeven en verder in zalen van hotel Het Boschhuis, hotel De Poort en in een noodgebouw.

De stap van de zesde klas van het lager onderwijs naar het middelbaar onderwijs bleek voor mijn broer wat te groot. Mijn vader dacht dat met een tussenschap van een jaar U.L.O.-onderwijs, waarbij men de eerste beginselen van de talen Frans, Duits en Engels en ook van algebra en meetkunde kreeg en vooral ervaring kreeg in het 's avonds huiswerk maken en de lessen te leren, de overstap naar het middelbaar onderwijs beter zou verlopen. In 1924 ben ik dan ook eerst naar de U.L.O. in Ter Apel gegaan.

Een jaar later in september 1925 ben ik met vele andere leerlingen naar de H.B.S. gegaan. De wijze van les geven was daar heel anders, niet meer dat schoolse en bovendien in een vlugger tempo.

Sfeervol schaduwspel uit een van de schoolavonden in het Boschhuis

Op de H.B.S. kwamen de leerlingen uit een veel groter gebied. Vele leerlingen moesten alle dagen noodgedwongen grote afstanden door weer en wind op de fiets afleggen.

Ter Apel lag wat het openbaar vervoer betreft wel erg gunstig met drie tramlijnen en een spoorlijn. Deze vier vervoersbedrijven zorgden wel voor het vervoer van een flink aantal leerlingen, maar konden niet overal en op de juiste tijden hieraan voldoen.

De tramlijnen hadden alle drie hun eindpunt bij de brug naar Roswinkel. Deze vervoersbedrijven waren:

1. DSM

De Dedemvaartsche Stoomtram Maatschappij. Deze ging van Ter Apel, via Barnflair, Munsterseveld, Emmercompasuum, Klazienaveen, Nieuw Amsterdam, Coevorden en Dedemvaart naar Zwolle. Deze dienstregeling was niet erg gunstig. De meeste leerlingen kwamen dan ook per fiets.

2. EDS

De Eerste Drentsche Stoomtramwegmaatschappij ging van Ter Apel, Nieuw Weerdinge, Tramwijk, Weerdinge, Emmen, Erm, Hoogeveen naar Meppel en Zwolle. Deze vervoerde veel leerlingen uit Emmen.

3. OG

De Stoomtramwegmaatschappij Oost Groningen ging van Ter Apel via Laude, Sellingen, Vlagtwedde en Winschoten naar Delfzijl. Deze vervoerde leerlingen uit Vlagtwedde.

4. STAR

De treinverbinding van Stadskanaal via Musselkanaal, Ter Apel en doorgetrokken via Barnflair naar de Rijksgrensovergang. Deze vervoerde veel leerlingen uit Nieuw Buinen en Musselkanaal. Bij gebrek aan passagiers is het doorgetrokken stuk Ter Apel-Rijksgrens reeds na enkele maanden gesloten.

In 1923 huurden ouders van leerlingen die de R.H.B.S. bezochten, maar die op grotere afstand van Ter Apel woonden, soms een tramwagen af. Men fietste dan naar de IJzeren Klap in Musselkanaal. Daar kwamen de fietsen op het achterbalkon. Hier afgebeeld trambestuurder Wubs met naast zich Titi van der Laan, voorts afgebeeld Theo Walles, Piet Olthoff, Jo Boer en onderwijzer J Voulon.

Roelof Sijderius op een recente foto. Hij was leerling van 1925 tot 1930 en promoveerde in 1946 in de wis- en natuurkunde.

Bij het aangaan van de school was directeur Lindeijer altijd aanwezig. Hij hield de leerlingentroep met de conciërge goed in de gaten. Ik vond dat hij er wel erg streng uitzag. Wij hadden verder weinig met hem te maken, daar wij nog geen les van hem kregen. Na het vertrek van directeur Lindeijer naar Meppel werd Ir. Baumann directeur. Dat was een forse grote, maar heel joviale man en een heel goede leraar. Trouwens, we hadden eigenlijk altijd heel goede leraren.

In de middagpauze gingen de leerlingen uit Ter Apel naar huis om te eten. De op school overblijvende leerlingen gingen meestal in groepjes met hun broodtrommeltje onder de arm al etende het bos in naar de grote vijver, het sikkelaantje of het snoepwinkeltje (van Wobbeltje Meijer, achter het Boschhuis, red.)

In de tijd, dat ik op de H.B.S. was heb ik geen bijzondere dingen meegemaakt.

Hoogtepunten waren wel het jaarlijkse H.B.S.-feest in hotel Het Boschhuis met toneel, declamaties, muziek enz. Verder de gezamenlijke fietstocht op Hemelvaartsdag naar Duitsland, naar het slot Dankern en niet te vergeten de jaarlijkse sportdag met de vele wedstrijden.

In de vijfde klas zaten we nog maar met tien leerlingen. Deze slaagden allen voor het eindexamen. Vijf van de geslaagden hadden een jaar gedoubleerd. Van de andere vijf, die de H.B.S. in een keer doorlopen hadden, waren er vier die eerst een jaar U.L.O.-onderwijs hadden gevolgd. Dus eigenlijk ook een jaar extra er over gedaan.

Van het tiental geslaagden hebben vijf een universitaire studie met goed gevolg afgelegd waarvan één ook nog de doctorstitel behaalde.

Op de school heerste een heel goede sfeer. Ik vind het dan ook een groot voor-

Hardloopwedstrijd op de nog onverharde Oude Weg. Waarschijnlijk was het sportveld nabij de MULO op dat moment niet goed genoeg voor hardloopwedstrijden. De sportvelden direct achter de school werden pas veel later aangelegd. Links, met vlinderstrik, gymnastiekleraar Visser.

recht, dat ik op deze school zo'n goede opleiding heb gehad.

Daarom zou ik willen eindigen met de laatste regel van het door de leraar van het eerste uur meneer L.J.Visser gemaakte H.B.S.-lied : Leve de H.B.S.!

Dr.R.Sijderius (leerling 1925 – 1930) Doorwerth, 24 maart 2011

H. Stoker, docent staatsinrichting en gemeenteontvanger

leraar na een kort ziekbed op de veel te jonge leeftijd van 33 jaar. Zijn laatste afscheid in Haarlem wordt druk bezocht, ook door zijn oud-collega's uit Ter Apel. Lindeijer is een van de sprekers.

Niet onvermeld mag blijven de naam van de eerste conciërge, de heer Reinholdt. Reinholdt is in de eerste jaren vooral de handige klusjesman en zijn achtergrond als straatlegger zal zeker wel eens van pas zijn gekomen. Onder de begeleiding van Lindeijer en enkele leraren groeit hij al snel door tot een volwaardig conciërge en –later – amanuensis. Reinholdt is met zijn gezin ook de eerste bewoner van de conciërgewoning naast de school.

Ir G. Lindeijer leidt de school, maar hij geeft ook les in natuurkunde, wiskunde, plant – en dierkunde, scheikunde, maar ook – als het nodig is – Nederlands en andere vakken. Zoals één van zijn leerlingen zich het herinnert, neemt Lindeijer de les over als een leraar ziek is. Het maakt dan echt niet uit om welk vak het gaat, Lindeijer geeft het met verve en ... grote kennis!

Gottfried (roepnaam Frits) Lindeijer is 35 jaar oud als hij in 1921 benoemd wordt tot directeur van de R.H.B.S.. Hij is op dat moment de jongste directeur in het land en hij neemt dan de leiding op zich van wat ongetwijfeld ook het jongste stel leraren in het land is. Afgestudeerd in de natuurkunde, wordt hij al snel leraar natuurkunde en wiskunde aan de H.B.S. in Schiedam, de school waar hij ook leerling was. Zijn ambitie leidt hem naar de volgende stap en hij solliciteert

naar die uitdagende baan op die nieuwe kleine school in het kleine plaatsje in Groningen. Lindeijer is niet alleen jong en ambitieus, hij is vooral ook betrokken. Hij wordt alom geprezen om zijn menselijkheid: hij heeft oog en oor voor zijn personeel, voor zijn leerlingen, maar ook voor de bevolking. Kenmerkend is zijn toespraak bij de opening van de school waarin hij benadrukt dat de H.B.S. vooral een school moet zijn waar alle leerlingen welkom zijn: óók die van lagere komaf! Het is opmerkelijk dat Lindeijer tot aan zijn dood in 1967 contact heeft gehouden met zijn oud-leerlingen en zijn school in Ter Apel. Bij elke gebeurtenis, of het een begrafenis van een

Ir Gottfried Lindeijer, in 1921 benoemd als eerste directeur der R.H.B.S. Ter Apel. Opname van fotograaf Lunow.

Lindeijer, Hemkes, lerares mevr. Noordewier, mevr. Lindeijer, en lerares mevr. Pieters en leraar Cretier waarschijnlijk in de werkkamer van Lindeijer, op de kalender staat april 1922, dus de foto is van voor de bouw van de school. Aldus is de foto vermoedelijk genomen in de woning van Lindeijer in het Klooster van Ter Apel.

oud-collega is of het afscheid van een collega op school, Lindeijer is aanwezig en houdt desgewenst een toespraak! Dat de oud-leerlingen vereniging zijn naam draagt is veelzeggend. Het schilderij van de Zaaier dat tot op de dag van vandaag in de hal van de school hangt, is zijn geschenk aan zijn R.H.B.S. bij het 25-jarig bestaan.

In zijn terugblik in 1946 spreekt Lindeijer van de moeilijke omstandigheden in de eerste jaren. De lokalen zijn verouderd, ze zijn tochtig en moeilijk te verwarmen. Het ontbreekt er aan vaklokalen en aan voldoende lesmateriaal. Voor de praktijklessen is men aangewezen op improvisatie. Wel wordt de eerste jaren flink geïnvesteerd in materialen, zoals kaarten, boeken en ander lesmateriaal, bijvoorbeeld om de practica te geven.

Vooraf Visser dient veel creativiteit aan de dag te leggen om zijn gymnastieklessen enige inhoud te geven. Er is geen sportzaal voorhanden en hij is aangewezen op een zaal in 'Hotel Stukje' op de hoek van de Schotslaan en de Hoofdstraat/Oosterstraat. Er zijn voor de LO-lessen enkele gymtoestellen aangeschaft, maar als 'Hotel Stukje' in oktober 1922 afbrandt en al het materieel verloren gaat, moet Visser zich behelpen met een zaaltje in het Boschhuis. Tot aan de opening van het nieuwe schoolgebouw in 1924 worden daar de binnenlessen gegeven 'zonder enig toestel van belang'.

De hele eindexamenklas van 1924 samen met het personeel en inspecteur Jensema (met witte snor). Afgebeeld met hun diploma's in de hand zijn de heren J. Tees en N. de Graaf en de dames H.R. Bakker en J.M. Jalvingh.

Het is opvallend hoe groot het verloop is onder de leraren in de eerste fase van het bestaan van de school. Zeker tot aan 1932 is het een komen en gaan van lesgevend personeel. Van de eerste lichting van 1921 geven alleen Hemkes en Stoker in 1930 nog les aan de R.H.B.S. Een voor de hand liggende reden voor het verloop in de eerste jaren zou kunnen zijn dat de werkomstandigheden in de Kloosterschool verre van ideaal zijn. Het lijkt echter dat er van een slechte werksfeer geen sprake is. Integendeel, de omstandigheden zijn weliswaar verre van ideaal de eerste jaren, maar ze geven onder de jonge leraren een pioniersgevoel en ze versterken de saamhorigheid om er samen iets van te maken. Ook in de latere jaren blijven de contacten tussen deze mensen van het eerste uur zo sterk, dat we kunnen spreken van een vriendenclub.

Bovendien geeft het vooruitzicht op een mooi nieuw schoolgebouw de energie om zich door de omstandigheden heen te slaan. Zoals Lindeijer het formuleert: "...er was een opgewekte stemming en een goede geest, er werd hard gewerkt door leraren en leerlingen. Allen hielden de blik op de toekomst gevestigd, de nieuwe school zou alle mogelijkheden bieden, zij zou aller wensen bevredigen."

Het is echter een gegeven dat de R.H.B.S. een kleine school is waar de leraren met moeite aan voldoende lesuren – en dus salaris – kunnen komen. Daarbij komt dat de gemeente Vlagtwedde een zogenaamde gemeente tweede klas is en dus minder betaalt dan grotere (eerste klas) gemeenten. Inspecteur Jensema heeft ooit bij Lindeijer laten vallen dat "die Hollanders toch direct weer terug gaan". Ook de hang naar de eigen omgeving (bijna alle leraren komen van elders) zal ongetwijfeld een rol hebben gespeeld. Voor veel leraren lijkt de R.H.B.S. in deze beginjaren vooral een goede kweekvijver te zijn waar je als jonge leraar ervaring kunt opdoen om dan op een grotere school in een grotere plaats je carrière te vervolgen.

In het tweede schooljaar groeit de school niet in leerlingenaantal, maar wel in het aantal klassen. Er komt nu immers een vierde klas bij. Het aantal leerlingen bedraagt 86, waarvan er acht in klas vier plaats nemen. De school wordt nu geconfronteerd met een ruimteprobleem en de oplossing wordt gevonden in twee houten noodlokalen die tegen de kloosterschool aan worden gebouwd. Een van deze lokalen wordt ingericht als schei- en

Het "houten gebouw" dat in 1922 tegen de oude Kloosterschool wordt geplaatst om het ruimtegebrek op te lossen.

natuurkundelokaal, maar gaat tevens dienst doen als tekenlokaal. Vermeldenswaardig voor wat betreft het tweede schooljaar is de benoeming in tijdelijke dienst van drs. Jaap Hoffenkamp. Hoffenkamp, afkomstig uit Scheemda en zoon van een onderwijzer, is afgestudeerd als natuur- en scheikundige. Hij heeft net een jaar achter de rug aan de christelijke H.B.S. in Stadskanaal. Hij zal ook een flink aantal jaren doorbrengen in Ter Apel en meer van zich laten horen.

Het houten gebouwtje zal overigens nog lange tijd deel uitmaken van Ter Apel. Als het na de verhuizing van de school naar de Oudeweg wordt afgestoten als schoolgebouw, wordt het door de Kloosterkerk opgekocht. Het gebouw wordt later gedomonteerd en op een afstand van ongeveer 50 meter achter de Wilpskamp weer opgebouwd. Omstreeks 1958 wordt de grote afstand toch als een bezwaar gevoeld en wordt besloten het gebouwtje te verplaatsen tot vlak achter de Wilpskamp. Dat deed men door het complete gebouw te 'verrollen'. Het is blijven staan tot 2003.

Emmer Courant
5 maart 1921

**Rijks Hoogere Burgerschool
TER-APEL.**

Ouders of verzorgers, die hun kinderen wenschen te zenden naar de met 1 September a.s te openen Rijks-Hoogere Burgerschool te Ter-Apel, worden verzocht daarvan ten spoedigste aan ondergeteekende mededeeling te doen, met vermelding van het onderwijs, dat deze leerlingen hebben genoten.

Deze gegevens heeft het Rijkstoezicht op het M.O. noodig, teneinde te kunnen beoordeelen, welke leerkrachten op 1 September in functie moeten zijn.

Het voornemen bestaat voorloopig leerlingen toe te laten tot de 1e, 2e en 3e klasse;

De Burgemeester van
Vlagtwedde,
J. BUISKOOL,

Hotel "Ter Apel", later hotel Stukje, op de hoek van de Schotslaan-Oosterstraat waar in het eerste schooljaar de gymnastieklessen worden gegeven.

De zeer slechte staat van onderhoud en het feit dat er geen bestemming meer voor was, hebben er toe geleid dat “het houten gebouwtje” van de aardbodem is verdwenen.

Het schooljaar 1923-1924 begint met een mooi leerlingenaantal: 105 in totaal. Voor het eerst in de schoolgeschiedenis is er een examenklas: in klas 5 zitten vijf leerlingen. Eén leerling, Pieter Bots, zou door langdurige ziekte afhaken. De andere vier kunnen hier met veel eerbetoon worden vermeld. Zij vormen de eerste van vele jaargangen die met een mooi diploma de school verlaten:

Jur Tees
N. de Graaf
Mannie Bakker
Marie Jalvingh

Hoewel ze geen les hebben gehad in het nieuwe gebouw, krijgen de geslaagden wel de eer hun ‘Einddiploma H.B.S.-B vijfjarige cursus’ te ontvangen in de lerarenkamer aan de Oudeweg. Inspecteur Jensema is bij de diploma-uitreiking aanwezig en spreekt hem toe: “en nu kunnen jullie sinds kort ook per trein hier vandaan”.

Op 19 juli 1924 wordt met gemengde gevoelens afscheid genomen van de Kloosterschool. Gemengde gevoelens, omdat men zich is gaan hechten aan de mooie plek van de school in het bos, met de idyllische wandelingen om de vijver, maar van waar men toch ook verlangt naar de uitdaging van het prachtige gebouw dat even verderop staat te wachten op zijn bewoners.

Henk Dekker

De R.H.B.S. was niet de enige die tijdelijk onderdak heeft gehad in het Klooster. De naam Ter Apel wordt door de meeste Nederlanders geassocieerd met het vluchtelingencentrum. Maar heel weinig mensen weten dat Ter Apel bijna 100 jaar geleden ook al vluchtelingen onderdak bood. Toen in augustus 1914 Wereldoorlog I uitbrak en het Duitse leger België binnenviel, was Nederland letterlijk en figuurlijk buiten schot gebleven. De inval in België leidde er toe dat vele duizenden Belgen naar de buurlanden Nederland en Engeland vluchtten. De grote

toevloed leidde er toe dat de Nederlandse bevolking zich verplicht voelde de vluchtelingen uit het buurland bij te staan. Een comité werd daartoe opgericht, genaamd het Amsterdams Comité, dat activiteiten landelijk zou coördineren. De overheid nam uiteindelijk die taak over. Op een 20-tal plaatsen in ons land werden opvangkampen gevestigd. Vanuit die opvangkampen werden kleinere opvangmogelijkheden gezocht en zo kwam o.m. het Klooster van Ter Apel aan bod.

KOPJES KOFFIE!

Toen in 1921 de Rijks Hoogere Burger-school in enkele lokalen van het Kloostercomplex van start ging en de eerste leerkrachten benoemd werden moest ook worden voorzien in de benoeming van een amanuensis-conciërge. Op de vacature werd gesolliciteerd door Willem Reinholdt. Na de nodige onderzoeken werd Reinholdt benoemd in tijdelijke functie.

De eerste conciërge/
amanuensis Reinholdt

Hoewel de wezenlijke inhoud van de functie hem totaal onbekend was, werd Reinholdt in de kortste keren "bijgespijkerd" door de toenmalige leraren Hoffenkamp en Gorter. Deze praktijkopleiding had tot gevolg dat Reinholdt bij ministerieel schrijven van 12 augustus 1925 werd herbenoemd als amanuensis-conciërge.

Inmiddels was de nieuwe school aan de Oudeweg gebouwd met bijbehorende woning voor een functionaris als Reinholdt. De woning was, evenals de school, opgetrokken in de stijl van de Amsterdamse School.

Gedurende zijn ambtsperiode bediende Reinholdt, dikwijls samen met zijn vrouw, de school in talloze opzichten. Naast het echte conciërgewerk, assisteerde hij ook bij de scheikundelessen en natuurkunde.

Steevast begon de dag met het openen van de ingangdeuren en daarna het opnemen van de namen van absente leerlingen. Hardnekkig is het gerucht bestaan gebleven dat Reinholdt bij zijn ronde de vraag stelde: "Zijn er nog goenend die er niet zijn?"

Een andere activiteit die velen zich kunnen herinneren is de volgende: tijdens de lessen natuurkunde en biologie had je uitzicht op alles wat zich afspeelde in noordelijke richting. Steevast om een uur of tien kwam Reinholdt, vergezeld van zijn vrouw, vanuit zijn woning langs wandelen met een tableau waarop ongeveer 10 kopjes koffie stonden. De kopjes koffie waren bestemd voor het totale lerarenkorps! Even later kwam de echtgenote van Reinholdt weer langs op de terugweg naar haar huis om de kopjes, schoteltjes etc. af te wassen.

In april 1954 wordt afscheid van Reinholdt genomen, waarbij heel nadrukkelijk wordt gesteld dat het niet alleen een afscheid is van Reinholdt, maar ook van zijn vrouw. De heer Koops volgt Reinholdt op. Op 9 mei 1959 overlijdt Reinholdt, ruim 73 jaar oud.

Dick Wolf

